

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4487/2021
01.12.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Јасминке Станојевић, председника већа, Бисерке Живановић и Споменке Зарић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., Општина ..., чији је пуномоћник Миле Петковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије – Министарства правде, кога заступа Државно правобранилаштво, ради накнаде нематеријалне штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 3045/2020 од 11.05.2021. године, у седници одржаној дана 01.12.2021. године, донео је:

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована ревизија тужиоца АА изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 3045/2020 од 11.05.2021. године.

Образложење

Пресудом Вишег суд у Неготину П 7/2020 од 22.09.2020. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете исплати износ од 400.000,00 динара за претрпљени страх и 800.000,00 динара за душевне болове због привременог умањења животне активности, са законском затезном каматом на ове износе почев од 22.09.2020. године, као дана пресуђења па до коначне исплате, док је у преосталом делу захтев за исплату затезне камате на досуђене износе за период од 10.02.2015. године до 22.09.2020. године, захтев за вишак преко досуђеног износа на име претрпљеног страха за још 5.600.000,00 дин, захтев за вишак преко досуђеног износа за душевне болове због привременог умањења животне активности за још 1.200.000,00 динара и тражену камату на ове износе почев од 10.02.2015. године до коначне исплате, одбијен као неоснован. Ставом другим изреке обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 527.678,79 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до коначне исплате.

Решењем Вишег суд у Неготину П 7/2020 од 26.10.2020. године, ставом првим изреке исправљена је пресуда Вишег суд у Неготину П 7/2020 од 22.09.2020. године, тако што у уводу пресуде у трећем реду, уместо да стоји „из ..., улица“, треба да стоји „из ..., Општина ...“, те у ставу првом изреке пресуде, у другом реду и у ставу другим изреке пресуде, у другом реду, уместо да стоји „из ...“, треба да стоји „из ..., Општина“. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужиоца за доношење допунске пресуде којом би се тужена обавезала да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете исплати износ од по 2.000.000,00 динара због повреде угледа,

части, слободe и права личности (укупно 8.000.000,00 динара). Ставом трећим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужиоца за доношење допунске пресуде којом би му се за састав захтева упућеног Министарству правде и државне управе – комисији за накнаду штете од 28.06.2014. године и за састав предлога ради постизања споразума пред Државним првобранилаштвом – Одељење у Зајечару од 30.07.2014. године, досудио новчани износ преко досуђеног износа од по 22.500,00 динара, а до траженог износа од по 37.500,00 динара, са траженом законском затезном каматом од извршности до коначне исплате. Ставом четвртим, обавезана је тужена да тужиоцу на име састава поднеска од 23.10.2020. године исплати износ од 22.500,00 динара, са законском затезном каматом од извршности одлуке до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 3045/2020 од 11.05.2021. године, ставом првим изреке одбијена је жалба тужиоца и првостепена пресуда потврђена у одбијајућем делу става првог изреке. Ставом другим изреке, одбијена је жалба тужиоца и првостепена пресуда потврђена у ставовима другом и трећем изреке. Ставом трећим изреке првостепена пресуда је преиначена у усвајајућем делу става првог изреке, те је одбијен као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се тужена обавезе да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете исплати износ од 400.000,00 динара за претрпљени страх и 800.000,00 динара за душевне болове због привременог умањења животне активности, са законском затезном каматом на ове износе почев од 22.09.2020. године као дана пресуђења па до коначне исплате. Ставом четвртим изреке преиначена је одлука о трошковима те је обавезана тужена да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 361.954,49 динара.

Против другостепене одлуке, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку и утврдио да ревизија није основана.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, против тужиоца је вођен кривични поступак због кривичног дела разбојништва из члана 206. став 2. у вези става 1. КЗ, у притвору је био од 27.06.2012. године до 11.02.2013. године, а правоснажном пресудом Вишег суда у Зајечару К76/18 од 11.02.2013. године ослобођен је од оптужбе за извршење овог кривичног дела. Из налаза и мишљења Комисије вештака Специјалне болнице за психијатријске болести „Горња Топоница“, његове допуне и изјашњења представника комисије на рочишту, утврђено је да тужилац болује од душевног обољења схизофрене психозе, које је први пут манифестовано дана 29.08.2014. године, те да период притвора није био узрок наведене душевне болести од које болује, али је могао али није морао да буде фактор њеног ранијег испољавања. Боравак у притвору условио је душевно трпљење тужиоца јаког до средњег степена изражености услед депривације – ускраћености, беспомоћности, осећаја стида, повреде части и угледа. Ови душевни болови и патње били су присутни од тренутка доношења одлуке о притвору, све до доношења коначне пресуде Апелационог суда у Нишу Кж1 2581/13 од 19.06.2013. године, услед страха од исхода судског поступка и запрећене казне. Нарастање интензитета душевних патњи било је у вези са лишењем слободe и

беспомоћношћу, а све наведено довело је до умањења животне активности које је било пролазног карактера. Такође, утврђено је да је током трајања притвора тужилац трпео страх, с обзиром да су га други притвореници терали да пере под и њихов веш јер је био млађи од њих, а са једним притвореником је имао чак и физички сукоб.

Имајући у виду овако утврђено чињенично стање, првостепени суд је закључио да је тужилац током трајања притвора, али и у периоду након престанка притвора до окончања судског спора, трпео страх интензитета и дужине ближе описане у налазу Комисије вештака, као и страх услед тортуре од стране других затвореника. Такође, тужилац је у наведеном периоду услед депривације-ускраћености, беспомоћности, осећаја стида, трпео душевне болове који су довели до привременог умањења животне активности. Стога је у складу са чланом 589. ЗКП у вези члана 172. ЗОО, суд нашао да је тужена дужна да надокнади штету тужиоцу, те му је применом члана 200. ЗОО досудио износ од 400.000,00 динара по основу претрпљеног страха и износ од 800.000,00 динара по основу привременог умањења животне активности, са законском затезном каматом на ове износе од дана пресуђења, док је у преосталом делу тужбени захтев одбио.

Другостепени суд налази да душевни болови због неоснованог лишења слободе представљају јединствен вид штете који обухвата све штетне последице везане за личност оштећеног проистекле из неоснованог лишења слободе, те се за ову штету досуђује један износ накнаде при чијем досуђивању суд узима у обзир све околности случаја, те је по том основу правоснажном пресудом тужиоцу већ досуђен износ од 900.000,00 динара. Чињеница да је тужилац трпео страх због поступања других притвореника према њему је без утицаја, јер претрпљени страх својим интензитетом и трајањем не превазилази уобичајени страх коме је изложено свако лице лишено слободе, због чега није оправдано досудити посебну накнаду за тај вид нематеријалне штете. Тужилац није претрпео физичке и психичке патње због понашања службених лица према њему које би се могле квалификовати као забрањено понашање (тортуре). Досуђење накнаде за привремено умањење опште животне активности није у складу са одредбом члана 200. ЗОО јер се ова накнада досуђује за претрпљене душевне болове због трајног умањења животне активности а не привременог. Имајући у виду наведене разлоге другостепени суд је закључио да због погрешне примене материјалног права првостепена пресуда мора бити преиначена, те је захтев тужиоца одбијен као неоснован.

Врховни касациони суд налази да је другостепена пресуда заснована на правилној примени материјалног права. Остварење права на накнаду штете због неоснованог лишења слободе, која обухвата све штетне последице изазване боравком у притворским условима, не искључује могућност истицања посебних захтева за накнаду нематеријалне штете услед тежих облика угрожавања психичког и физичког интегритета притвореног лица или наступања теже болести. Ипак, да би дошло до остварења наведеног права, описана повреда интегритета и здравља мора да буде у јасној узрочно-последичној вези са боравком у притворским условима. У конкретном случају, теже душевно обољење – шизофрена психоза, које се код тужиоца манифестовало више од годину дана након изласка из притвора, према налазу релевантне комисије вештака није узроковано боравком у притвору. Истовремено, душевне патње тужиоца изазване притворским условима које се огледају у осећају изолованости, беспомоћности, стида и повреде части и угледа, представљају класичне

облике повреде права личности које се у целости компензују досуђивањем јединствене накнаде за неосновано лишење слободе.

Као посебан основ за накнаду нематеријалне штете истакнут је страх који је тужилац трпео услед неизвесности за исход кривичног поступка, тежине запрећене казне за кривично дело које му је стављено на терет, односно понашања других притвореника према њему. Врховни касациони суд налази да страх за исход било ког на закону заснованог поступка који води овлашћени орган, не може се у смислу члана 200. ЗОО сматрати ваљаним основом за накнаду нематеријалне штете, без обзира на тежину последица које могу евентуално да проистекну из одлуке. Овој врсти страха су једнако изложена сва лица, било да исход кривичног поступка чекају на слободи или у притвору. Такође, описана интеракција са осталим затвореницима није превазилазила уобичајене социјалне односе који владају у притворским условима, нити се може квалификовати као акт тортуре, те је правилном применом материјалног права тужбени захев одбијен у делу који се односи на накнаду нематеријалне штете по основу претрпљеног страха тужиоца током боравка у притвору. Другостепени суд исправно закључује да ни душевни болови због привременог умањења животне активности не могу у складу са чланом 200. ЗОО да буду сматрани ваљаним основом за накнаду нематеријалне штете, те је тужбени захтев и у том делу оправдано одбијен.

На основу изнетог, применом члана 414. став 1. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа - судија
Јасминка Станојевић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић